

08/12/2009

מה עושה מקום ציבורי למקום שכיף לשהות בו ?

הסוגיה, מה עושה מקום ציבורי למוצלח מבחינה תפקודית וחברתית מעסיקה את המתכננים ומקבלי החלטות עירוניים בבואנו לתכנן מרחבים ציבוריים מוצלחים לטובת הקהילה.

סוגיה זאת עומדת במרכז פעילותו של ארגון ציבורי לא ממשלתי (N.G.O) שבסיסו בארה"ב בשם PPS (Project for Public Spaces) .

הארגון פרסם מדריך (How to Turn a Place Around) המציג "ארגז כלים" המנחה כיצד לבנות ולהעריך מרחבים ציבוריים/ מקומות מוצלחים. המדריך נבנה עפ"י ממצאי מחקרים ותצפיות שערך הארגון בכ- 1,000 מרחבים ציבוריים בארה"ב ובמערב אירופה.

להלן תמצית של עיקרי התפיסה כפי שמוצגים בתדריך בתרגום חופשי שלי

1. העקרונות ליצירת מקום מוצלח

1. הקהילה היא המומחית - היא המשתמשת במקום ופועלת בו ולפיכך, היא המודעת לצרכים שלה בצורה המיטבית.
2. יצירת מקום אינה באה מגישה עיצובית אלא ממקום של ניהול יעיל של ממשק מבקרים והבנת הצרכים שלו.
3. לא ניתן לעשות מקום לבד – מחייב שת"פ בין כול הגורמים הממוקמים בתחום המקום. בתהליך התכנון יש לכנס כמה שיותר אנשים המעורבים במקום כדי שיציפו את מכלול הסוגיות
4. כעקרון ברשויות מקומיות אין פונקציה שעוסקת בראיה של פיתוח וניהול מרחב ציבורי כמקשה אחת ובראיה כוללת. לכן יש נטייה בקרב הרשויות לא לטפל בתחום הזה וזה יוצר מכשול לקידום הנושא.
5. מהתבוננות על מקום, מראיונות עם האנשים העוברים במקום ומיפוי ההתנהגות המרחבית שלהם ניתן ללמוד הרבה על התנהגות במקום .
6. חזון למקום – ייכתב ע"י האנשים שגרים ועובדים במקום ולא ע"י פקידי הממסד. החזון צריך להכיל מטרות כמותיות, הגדרות של שימושים, אופי השימוש, והנחיות לעיצוב
7. אלמנטי עיצוב – יעוצבו כך שהמבקר יוכל להשתמש בהם כחלק מהשהייה במקום.
8. מתקנים תומכים בפעילות – העמדת מתקני רחוב מגוונים בסמיכות אחד לשני כך שניתן להגדיל ולהעשיר את סה"כ של הפעילויות לנוחות המבקר .
9. להתחיל עם צמחיה – חשובה לשיפור האווירה של המקום.
10. הכסף הוא לא הנושא המונע פיתוח מקום. כאשר המקום נתפס כשייך לציבור ניתן לגייס ביתר קלות כסף לנושא.
11. לעולם לא מסיימים - מחייב ניהול תמידי היות ומקומות מוצלחים משתנים בתדירות גבוהה .

כללים להערכת מרחב ציבורי

1. קריטריונים לבחינה ולזיהוי מקום מוצלח

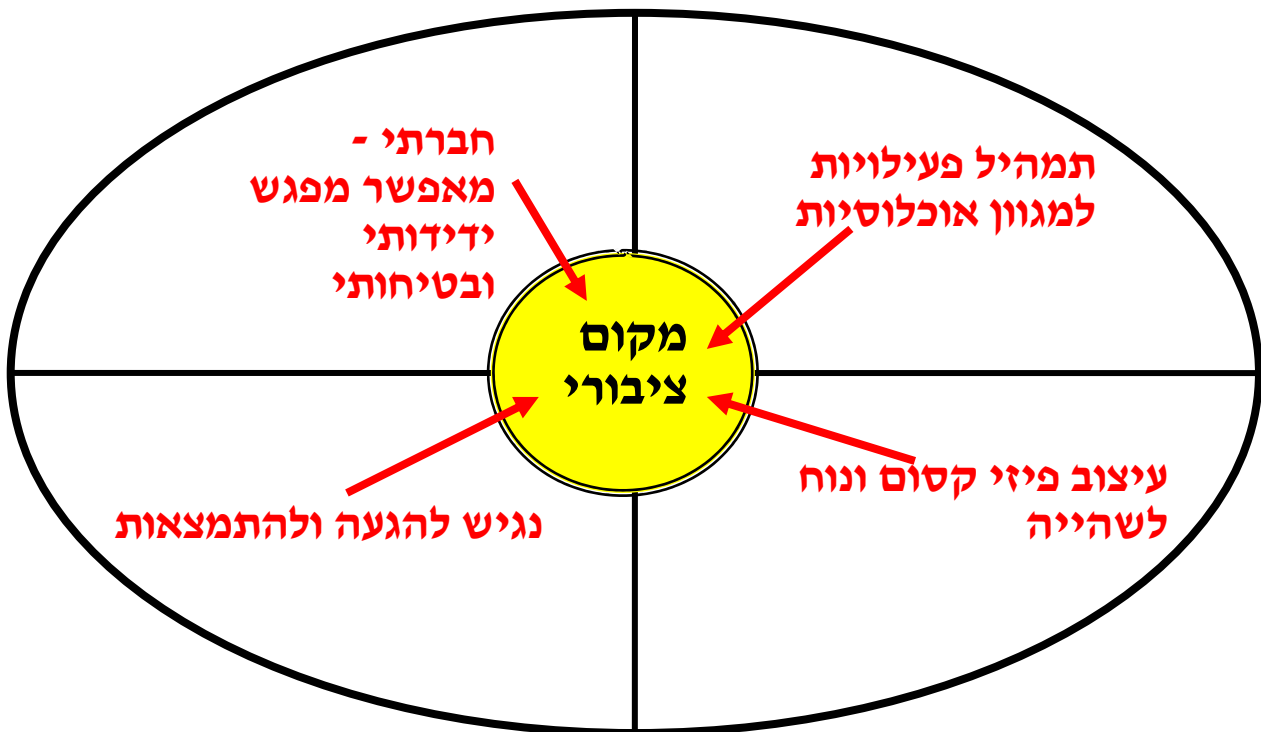
- התכנסות של קבוצות אנשים
- דומיננטיות של קבוצות נשים
- מגוון גלאים של נהנים
- מגוון פעילויות רחב
- אזורים המזמנים אנשים מקהלי יעד שונים להתכנסויות ומפגשים.

2. מרכיבי התכונות להצלחת המקום

באמצעות ניתוח תכונות מפתח שצריכות להתקיים במרחב ציבורי אפשר לזהות מקום כדי שיהיה מוצלח ושיש עיני האנשים. תכונות אילו צריכות להתקיים באופן מצרפי וכמקשה אחת בתחום המרחב הציבורי:

- חברתיות- שאנשים ירגישו בנוח ובביטחון להיפגש עם חברים או זרים.
- נגישות – נוח להגעה, להתמצאות ובעל נצפות
- תמהיל פעילויות – תנאי בסיסי להתכנסות של אנשים. פעילויות שגורמות לאנשים לחזור למקום.
- מקום עם תדמית ונוחות – מקום בעל עיצוב קסום המאפשר תנועה/ישיבה נוחה ללא מגבלות.

תרשים המציג את יחסי התכונות המשפיעות על מקום ציבורי שכיף לשהות בו

3. התובנות ליישום אצלנו

בשנים האחרונות הולכת וגדלה המודעות של הרשויות המקומיות להפיכת המרחב הציבורי למקום מוצלח. הדוגמא הבולטת הינה בהתמודדות בהחייאת הרחובות המרכזיים במרכז הערים בארץ כפי שהותחל בעשייה לדוגמא בתל אביב, הרצליה וערים אחרות. משרד הפנים, מינהל התכנון מעודד אף הוא את החייאת הרחובות המרכזיים עיני עידוד המסחר בחלל הרחוב העירוני על פני פרבור המסחר לשולי העיר. שימוש בעקרונות מדריך ה pps יכול להעשיר את דרך ההתמודדות בהפיכת הרחובות למרחבים מוצלחים.

הכותב

צביקה מינץ, מתכנן עירוני, בעל משרד פרטי שביקר בארגון pps ולמד את עקרונות התכנון והפיתוח של הארגון.